

TRUHLIVÉ DIVADLO NA STAROMĚSTSKÉM RYNKU

Za ra-ího úsv-tu v pondělí 21. června 1621 ro-prostřela nad r-nkem -tarého -ěsta -ražského svůj sedm-barevný baldachýn klenutá duha. *B-l to bezpochyby zvláštní úkaz, neboť nebe zářilo blankytem a již celé dva dny nepršelo.*

Na nám-stí před radnicí již stálo čtvercové popravčí lešení potažené černým sukem. Jev-ště příštího smutného divadla -bíjel- po čtyři dny tesařští tovaryši. Ze soboty na neděl- tu pracovalo dokonce devětatřicet dělníků, protože starom-stský r-chtář se obával, že pódium nebude včas hotovo. Šibenice stála opodál, přibl-žně v m-stech, kde je dnes pomník m-stra -ana -usa. *V pět hodin ráno se uzavřel- všechny m-stské brány a dělová rána oznámila počátek exekuce. Na lešení v-toup-l m-stský sluha, jenž sem um-stil velký kříž se čtyřm- vo-kovými sv-cem-.* Černé sukno zakrývalo i zeď radniční budov-. Vedle lešení byl- zhotoveny tribuny pro příslušníky m-mořádného soudu a svá místa tu měl- i v-znamní diváci. Trag-cké události přišl- přihl-žet císařští hejtmani, rychtáři i radní měst -ražských a jako nejdůležitější osobnost císařský m-stodržící Karel z -ichtejnštejna.

Ještě předtím, než se náměstí zaplnilo přihlížejícími, obstoupili popravní pódium žoldněři z pluku Albrechta z Valdštějna. **Bývalo běžným zvykem, že bezpečný průběh exekucí zajišťovalo vojsko.** V případě staroměstských poprav se soudci obávali výbuchu hněvu českých nekatolíků. Nic takového se nestalo. K prudkým protestům sotva mohlo dojít. Hlavní vůdci povstání již dávno opustili svou zemi a ti, kdo zůstali, se už spíše hleděli zavděčit vítězné katolické straně. Odsouzení vstupovali na černé pódium postupně podle svého stavu a rodu. Nejdříve páni, potom rytíři a nakonec měšťané. Všichni se chovali v posledních chvílích života neobyčejně důstojně a svůj těžký úděl nesli i jako morální závazek pro budoucí generace.

Jako první vstoupil na lešení Jáchym Ondřej Šlik. Příslušník mocného, původně německého měšťanského chebského rodu, zbohatlého po roce 1517 provozováním stříbrných dolů v Jáchymově. Statného pána, překročivšího padesát let věku, provázeli k popravčímu špalku dva luteránští kazatelé a osobní sluha. Jeho bezhlavé tělo bylo zabaleno do černého sukna a odneseno černě oděnými hrobníky. Hlava pak, spolu s jinými, pro výstrahu i potupu byla umístěna na Staroměstské mostecké věži.

Šlika na nevratné cestě následoval Václav Budovec z Budova, čtyřiasedmdesátiletý vzdělanec a politik, jeden z hlavních strůjců Rudolfova majestátu. **Když potřetí zasvištěl katův meč, vsáкло černé sukno krev Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic, člověka vskutku renesančního, cestovatele, spisovatele a skladatele.** Kryštof Harant, pán na východočeském hradu Pecka, vyslovil těsně před smrtí pochyby o pevnosti své choti ve víře evangelické. Jeho obavy se měly zanedlouho naplnit. Paní Harantová se provdala za někdejšího přítele svého manžele Heřmana Černína z Chudenic, jenž jako horlivý katolík a hejtman Starého Města pražského přihlížel popravám z tribuny.

Po příslušnících panského stavu vystupovali na popravčí lešení členové

stavu rytířského. Nejstaršímu z nich bylo v době exekuce již přes osmdesát let. *Věkem ztrápeného muže museli ke katovskému špalku podpírat služebníci, ale vetchý stařec nechtěl dát svým protivníkům najevo žádnou slabost. Když ho vedli po radničních schodech, měl údajně vyslovit ušlechtilou prosbu: „Můj Bože, posilni mne, abych neupadl a na smích nepřátelům nebyl.“*

Katův meč ukončil život celkem sedmi příslušníkům rytířského stavu. Dle stavovského pořadí následovali po rytířích měšťané. Celkem jich toho dne skonalo na Staroměstském náměstí čtrnáct. Jedním z nich byl i Jan Jesenský-Jessenius. Proslul jako rektor pražské univerzity, lékař a učenec, jenž provedl v Praze první veřejnou pitvu. *Souzen ovšem nebyl pro své vědecké působení, ale pro činnost politickou, působil jako významný stavovský diplomat.*

Většina popravených zahynula katovským mečem, jenom tři příslušníci městského stavu byli pověšeni, z toho dva na ráhnu vystrčeném z oken radnice. Janu Jeseniovi kat před popravou musel ještě vyříznout jazyk a po smrti bylo jeho tělo rozčtvrceno.

Dobová svědectví hovoří o mimořádné zmužilosti a statečnosti odsouzených.

Poznámka: Text je krácen a mírně upraven.

Zdroj:

ČORNEJ, PETR A KOLEKTIV AUTORŮ. *Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách*. 1. vyd. Praha: Reader's Digest Výběr, s. 214-215

JAZYKOVÝ ROZBOR

PRAVOPIS:

- DoplnĚ na vynechaná místa v prvních dvou odstavcích písmena tak, aby slova byla významově i pravopisně správně.

SKLADBA:

- U tučně napsaných souvětí urči větu hlavní a vedlejší. Zároveň urči druh vedlejší věty.
- U podtrženého souvětí proved' kompletní rozbor (druh souvětí, věty hlavní a vedlejší, druh vedlejších vět, graf).
- V pátém odstavci vyhledej a vypiš přístavek.
- U vět napsaných kurzívou urči významové poměry mezi větami.
- Poslední větu textu převed' na souvětí.
- V 1. větě druhého odstavce (Na náměstí ...) urči větné členy a větu graficky znázorni.

JAZYKOVÝ ROZBOR (ŘEŠENÍ)

PRAVOPIS:

- Doplň na vynechaná místa v prvních dvou odstavcích písmena tak, aby slova byla významově i pravopisně správně.

Za ranního úsvitu v pondělí 21. června 1621 rozprostřela nad rynkem Starého Města pražského svůj sedmibarevný baldachýn klenutá duha. Byl to bezpochyby zvláštní úkaz, neboť nebe zářilo blankytem a již celé dva dny nepršelo.

Na náměstí před radnicí již stálo čtvercové popravčí lešení potažené černým sukem. Jeviště příštího smutného divadla sbíjeli po čtyři dny tesařští tovaryši. Ze soboty na neděli tu pracovalo dokonce devětatřicet dělníků, protože staroměstský rychtář se obával, že pódium nebude včas hotovo. Šibenice stále opodál, přibližně v místech, kde je dnes pomník mistra Jana Husa. V pět hodin ráno se uzavřely všechny městské brány a dělová rána oznámila počátek exekuce. Na lešení vstoupil městský sluha, jenž sem umístil velký kříž se čtyřmi voskovými svícemi. Černé sukno zakrývalo i zeď radniční budovy. Vedle lešení byly zhotoveny tribuny pro příslušníky mimořádného soudu a svá místa tu měli i významní diváci. Tragické události přišli přihlížet císařští hejtmáni, rychtáři i radní měst pražských a jako nejdůležitější osobnost císařský místodržící Karel z Lichtejnštejna.

SKLADBA:

- U tučně napsaných souvětí urči větu hlavní a vedlejší. Zároveň urči druh vedlejší věty.

1VH 2VV- přívlastková

1VH 2VV- podmětová

1VV- příslovečná časová 2VH

- U podtrženého souvětí proved' kompletní rozbor (druh souvětí, věty hlavní a vedlejší, druh vedlejších vět, graf).

1VH , protože souvětí podřadné
 2VV , že
 3VV

2VV- příslovečná příčinná

3VV- předmětná

- V pátém odstavci vyhledej a vypiš přístavek.

čtyřiasedmdesátiletý vzdělanec a politik
 člověka vskutku renesančního, cestovatele, spisovatele a skladatele
 pán na východočeském hradu Pecka

- U vět napsaných kurzívou urči významové poměry mezi větami.

příčinný
 slučovací
 odporovací
 odporovací, příčinný

- Poslední větu textu převed' na souvětí.

Dobová svědectví hovoří o tom, že odsouzenci byli mimořádně zmužilí a stateční.

Dobová svědectví hovoří o odsouzencích, kteří byli mimořádně zmužilí a stateční.

- V 1. větě druhého odstavce (Na náměstí ...) urči větné členy a větu graficky znázorni.

Na náměstí (PUM) před radnicí (PUM) již stálo (PŘ) čtvercové (PKS) popravčí (PKS) lešení (PO) potažené (PKS) červeným (PKS) sukнем (PT7).